

ся. Розуміння в цьому разі є процесом певного сенсоутворення, результатом якого виявляється сенс, що виникає, не у відчуженому знанні, а у свідомості спільного буття того, хто розуміє, і того, кого розуміють.

Гуманітарні навчальні предмети у взаємодії та взаємовпливах виконують функції інструменту формування як «культури мислення», так і «культури розуміння», забезпечують оптимальний компроміс між локальним і глобальним, а також оптимальний баланс між світовою культурою та збереженням і ретрансляцією національних культурних цінностей. Предмети гуманітарного циклу дають змогу трансформувати суспільні настанови, що лежать в основі новітніх трансформаційних процесів, формування вільної, особистості, яка критично мислить, має можливості та права для повної й багатобічної самореалізації та самоактуалізації, входження в демократичне суспільство.

ПРОБЛЕМА ІНТЕГРАЦІЇ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ У РЕТРОСПЕКТИВІ ТА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

О. В. Барановська, к. пед. н.

Аналіз філософських, психологічних, педагогічних джерел, а також нормативних документів про освіту в Україні підтверджує, що проблемі інтеграції змісту навчання в загальноосвітній школі приділялася належна увага. Ретроспективний аналіз засвідчив, що ця проблема вивчалася за різними аспектами: філософським (В. Афанасьєва, Б. Кедрова, А. Урсул); дидактичним (С. Архангельський, В. Безрукова, М. Берулава, І. Зверев, М. Махмутов та ін.). Інтеграція завжди застосовувалася в різних ланках освіти: у професійній освіті (І. Агібалова, Г. Батуріна, Ю. Ганіна, В. Курок та ін.), у вищій школі (Л. Дольнікова, Т. Єліна, І. Сіняговська та ін.). Інтеграції змісту навчання в сучасній українській школі значну увагу приділяли І. Бех, М. Вашуленко, І. Кучеренко, Л. Пристай, О. Савченко, С. Тройницька, Т. Усатенко та ін. дослідники. Підходи до поняття «міжпредметні зв'язки» розроблялися упродовж тривалого часу та на сучасному етапі за різними аспектами: у навчальній діяльності; у проблемному навчанні; як чинник формування пізнавальних інтересів учнів;

як умова єдності навчання та виховання; як засіб комплексного підходу до предметної системи навчання; у доборі навчального матеріалу для підручників тощо.

Нами проаналізовано й узагальнено основні підходи до конструювання змісту профільного навчання на основі його інтеграції у ретроспективі та на сучасному етапі. За Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти, базовий навчальний предмет може вивчатись як інтегрований курс або як курс, побудований за модульним принципом, де кожен модуль реалізує визначений стандартом зміст відповідного компонента освітньої галузі.

Розглянуто різні підходи до поняття інтеграція: інтеграція в системі неперервної підготовки, інтеграція змісту навчання в загальноосвітній школі тощо. Визначено зміст і структуру понять «інтеграція», «інтеграція навчання», «міжпредметні зв'язки», «зміст навчання». Поняття «інтеграція змісту освіти» трактується як процес виявлення однотипних сутностей (закономірностей) в елементах змісту навчання та встановлення їх системної цілісності; поняття «міжпредметні зв'язки» тлумачиться як взаємна узгодженість навчальних програм, зумовлена системою наук і дидактичними цілями. Міжпредметна інтеграція може стати інструментом розвантаження шкільної програми шляхом завершення реалізації окремих змістових ліній на різних ступенях навчання. Здійснено аналіз форм і видів міжпредметної інтеграції, розглянуто шляхи її реалізації у навчальному процесі. Отже, було встановлено: вибір учнями спеціальних курсів міжпредметного характеру сприяє ознайомленню з новими галузями знань, не представленими у змісті непрофільних і профільних предметів, але орієнтованими на майбутню професію за обраним профілем; забезпеченню професійної підготовки старшокласників; поглибленню й розширенню змісту окремих розділів профільних (а за потреби – і непрофільних) предметів; розкриттю практико-орієнтованого аспекту знань, здобутих у процесі навчання; загальні механізми інтеграції в освітній сфері сприяють ефективному синтезу наукових знань і забезпечують реалізацію міжпредметних зв'язків, що впливає на якість профільного навчання.